

DOARJJO MĀNĀ OVDĀNEAMI

MĀNĀ SEKSUĀLABAJÁSGEASSIN

6j.

GORUT, OVDĀNEAPMI

MII MĀNÁS DĀHPĀHUVVÁ?

Mánná ádde, ahte gorut rievdá, go olmmoš šaddá. Mánná dohkkeha iežas goruda.

LAGASVUOHTA, BUORRE DILLI, IEŠDOVDU

Mánná ádde, mii lea riektá, mii lea boastut ja mii lea priváhta.

DOVDDUT

Oahpahallá hálddašit dovdduid.

BIRAS, EARÁ OLB MOT

Mánná lea sosiála ja ságastallá. Mánná ádde njuolggadusaid.

BUORREVEADJIN, DEARVVAŠVUOHTA

Figgá birget ieš.

LASSĀNEAPMI

Mánná ádde olbmo eallingearddi njuoratmánás boares olmmožin.

LÁHTTEN

Mánná máhtta čuovvut njuolggadusaid ja ádde daid mearkašumi.

VUOIGATVUOĐAT

Mánná ádde, ahte buot olbmot eai leat buorit. Liikká ii dárbbas ballat buot amas olbmuid.

4-5j.

GORUT, OVDĀNEAPMI

MII MĀNÁS DĀHPĀHUVVÁ?

Mánná lea sáhkái. Earuha nissona ja albmá, nuorra ja boares olbmo.

LAGASVUOHTA, BUORRE DILLI, IEŠDOVDU

Mánná ádde, ahte son lea olmmoš, nieida dahje gánda ja sus bajásšaddá ollesolmmoš, almmái dahje nisu.

DOVDDUT

Mánná oahpahallá hálddašit dovdduid. Miellagovahallan lea ealaskas, sáhtta deddohallat.

BIRAS, EARÁ OLB MOT

Mánná fuobmá eará olbmuid dovdduid. Oahppá bargat ovttas earáiguin. Ustibat leat dehálaččat. Háliida gullat jovkui.

BUORREVEADJIN, DEARVVAŠVUOHTA

Mánná máhtta earuhit buorre ja bahás guoskkahallama. Ohcá buorre dovddu.

LASSĀNEAPMI

Mánná sáhtta leat beroštuvvan eallimis ja mánáid riegeadeamis.

LÁHTTEN

Mánná oahppá, maid oažžu dahkat ja maid ii oaččo dahkat. Oahppá bealušit iežas rájiid.

VUOIGATVUOĐAT

Háliida vuogalašvuoda. Máhtta leat amas olbmuiguin, muhto dárbbasa dorvodaidduid.

2-3j.

GORUT, OVDĀNEAPMI

MII MĀNÁS DĀHPĀHUVVÁ?

Oahpahallá fitnat bohtus. Fuobmá, ahte nieiddat ja gánddat leat earalágánat.

LAGASVUOHTA, BUORRE DILLI, IEŠDOVDU

Mánná lea čeválii iežas gorudis ja áššiin, maid dahká bohttui.

DOVDDUT

Máná iežas dáhttu ahtanuššá. Šaddagoahtá iehčanassan.

BIRAS, EARÁ OLB MOT

Máná sosiálalašvuotta lassána. Háliida leat eanet earáiguin.

BUORREVEADJIN, DEARVVAŠVUOHTA

Mánná fuobmá, mas šaddá buorre miella.

LASSĀNEAPMI

Beroštuvvá riegeadeamis, juos oaidná njuoratmánáid.

LÁHTTEN

Oahpahallá, maid oažžu dahkat ja maid ii.

VUOIGATVUOĐAT

Addegoahtá, ahte oažžu ieš mearridit iežas gorudis.

0-1j.

GORUT, OVDĀNEAPMI

MII MĀNÁS DĀHPĀHUVVÁ?

Mánná oahppá, mo iežas gorut ja guoskkahallan orru.

LAGASVUOHTA, BUORRE DILLI, IEŠDOVDU

Mánná gávdná iežas gorudis osiid, mat leat buorit. Mánná háliida leat vanhemiid lahka.

DOVDDUT

Dovddut molsáduddet ilus suhtui. Mánná fuobmá, mo earát reagerejit dása.

BIRAS, EARÁ OLB MOT

Mánná beroštuvvá birrasis ja eará mánáin. Mánná sáhtta muhtumin ballat amas olbmuid.

BUORREVEADJIN, DEARVVAŠVUOHTA

Mánná háliida, ahte su dohkkehit. Ii háilit bahčamiela.

LASSĀNEAPMI

Iežas bearaš dahje oahppásat sáhttet vuordit máná.

LÁHTTEN

Mánná áddegoahtá hállama ja hállá ieš. Mánná oahpahallá maid ii-sátni mearkaša.

VUOIGATVUOĐAT

Mánná lea sáhkái ja čájeha dovdduidis.

MAID MÁNNÁ SÁHTTÁ DAHKAT DAHJE JEARRAT?

Mánná sáhtta jearrat jearaldagaide gorudiid erohusain ja seksuáluvuodas. Ságastallá daid áššiid birra eará mánáiguin.

Mánná máhtta fitnat ieš hivssegis. Iešduhtadeapmi ja seksuála dutkanstohkosat dáhpuhuvvet dávjá suoli ollesolbmuin.

Mánná vašuha, ráhkista ja lea balahahkes. Hállá ja jearrá olu. Dehalaš áššit leat ustivuotta ja liikosteapmi.

Mánná máhtta vuordit iežas vuoro ja guldalit earáid. Máhtta soabadit riiduid.

Mánná háliida dahkat iežas mielamiel áššiid. Johtá iehčanassii ruovttu olggobealde.

Mánná sáhtta sárgut, stoahkat dahje hállat seksuála áššiid birra. Sáhtta muitalit seksuála vitsaid dahje divttaid ja garruidit.

Mánná guorahallá sohkaheallá, kultuvrii ja ahkáii laktáseaddji erohusaid. Dovdá ja guorahallá árvvuid.

Mánná sáhtta deddohallat ja heangasit vanhemiid. Sáhtta ballat amas olbmuid dahje okto báhcima. Oahpahallá iežas vuogalašvuodaid maidáii ovttas ustibiiguin.

MAID MÁNNÁ SÁHTTÁ DAHKAT DAHJE JEARRAT?

Veardida iežas earáide. Guorahallá, masa goruda sierra oasit dárbbasuvvojit ja mo gorut orru. Háliida šaddat iehčanassan.

Sáhtta stoahkat seksuála stohkosiid eará mánáiguin ja dohkáin. Iešduhtadeapmi sáhtta veahkehit nohkkat. Háliida, ahte ollesolbmot guldalit ja rábmot.

Háliida leat seammalágán go eadni dahje áhčči. Sáhtta liikot nieiddaide ja gánddaide. Čájeha ilu, liikosteami ja suhtu čielgasit.

Stoahká rollastohkosiid, máinnasta ja dikte. Mánás sáhtta leat miellagovahusustit. Cumme ja sallu rahpasit. Sáhtta čájehallat ja čevlohallat. Áddestallá ollesolbmuid.

Dutká ja guoskkahallá iežas goruda, stoahká ja dádju. Measkida ja lea askkis. Guorahallá, mii lea buorre ja mii bahá.

Sáhtta jearhallat, mo mánná gártá čovajji sisa ja boahá doppe olggos. Stoahká dutkanstohkosiid ja ruovttustohkosiid, main "ráhkaduvvojit" mánát.

Dovdá, imaštallá ja ádde iešguđetlágán vieruid. Go lea váiban ii álo nagot láhttet bures.

Sáhtta iskkadit buorre ja bahás guoskkahallama. Muitala iežas vuordagiid ja dárbbasid birra. Golaha áiggi ruovttu olggobealde ja beroštuvvá media addán diedus.

MAID MÁNNÁ SÁHTTÁ DAHKAT DAHJE JEARRAT?

Lea beroštuvvan sohkaheallorgánáin, geahčada earáid sohkaheallorgánáid ovdamearka dihte sávnis. Guorahallá erohusaid jitnosii.

Mánná guoskkahallá ja dutká iežas goruda, sáhtta iešduhtadit. Háliida muhtimin guoskkahallat eará olbmuid gorudiid. Háliida leat askkis.

Mánná čájeha dovdduidis go časká, sallu ja cummáštallá.

Mánná hárhjehallá stoahkat ovttas earáiguin. Časká áikit, juos bohtet sierramielalašvuodas. Dutká birrasa, go dorvolaš salla lea lahka. Sáhtta leat vátis earráin vanhemiid.

Mánná ohcá jeddehusa ja dorvvu dorvduhkorasain ja lagasolbmuin dahje iežas goruda guoskkahallamis. Máhtta muitalit, maid háliida.

Njávka eatni čovajji, imaštallá njamaheami. Guorahallá jitnosii, sáhtta jearhallat mánggalágán áššiid.

Jearhallá olu. Earuha, mii lea almmolaš ja mii priváhta. Dohkkehigoahtá dábiid, dego ii viega álas beaveruovttus. Sáhtta iskkadit gidojuvvon ja lobálaš rájiid.

Hárhjehallá dáhttu ja bealušit iežas vuogalašvuodaid. Mánnárávehagas sáhtta vuostálastit dutkama. Dárbbasa ollesolbmo dorvvu ja suoji.

MAID MÁNNÁ SÁHTTÁ DAHKAT DAHJE JEARRAT?

Mánná dutká iežas goruda giedain ja njálmmiin. Lea beroštuvvan maidáii gorutosiin, mat leat lihpara vuolde.

Mánná lea mielas álas, sáhtta guoskkahallat iežas sohkaheallorgánáid ja návddašit das. Dán sáhtta gohččodit iešduhtadeapmin.

Mánná moddjá, čieru, bišku ilus. Mánná gáibida hervvošeami.

Mánná dárkkoda ja áddestallá. Dutká birrasa. Boahá askái dorvvu. Čájeha ráhkisvuoda.

Mánná guoskkahallá ja dutká iežas njálmmiin ja giedain. Muitá, mo njávkan ja bávčagahtit orru.

Mánná sáhtta leat beroštuvvan eatni čovajjis.

Mánná sáhtta guoskkahallat iežas ja earáid sohkaheallorgánáid. Fuobmá, maid oažžu ja maid ii oaččo dahkat.

Dutká ángirrit iežas birrasa ja goruda.

MO OLLESOLMMOŠ SÁHTTÁ DOARJUT JA OAHPISTIT MÁNÁ?

Oahpat, ahte buot olbmot leat dáseárvosaččat, vaikko sii leatge olggosoidnit earalágánat. Muitat, maid mearkaša leat olmmoš, nisu dahje almmái.

Njávka ja divššo máná. Oahpat, ahte buot goruda oasit leat seamma buorit. Oahpat máná dohkkehit iežas ja eará olbmuid.

Oahpat, ahte seksuáluvuotta ja ráhkisteapmi leat finna áššit. Dohkket máná beroštumiid. Vástit jearaldagaide. Veahket hálddašit dovdduid.

Doarjjo ustivuotta, liikoma ja liikosteami. Daja, ahte nieiddat, gánddat ja buohkat leat seamma buorit ustibat. Oahpat mo leat ustibiiguin.

Muitat, ahte mánná oažžu ieš válljet ustibiid ja mearridit, gii oažžu guoskkahallat su goruda. Guoskkahas ii oaččo orrut unohas.

Guldal ja vástit máná jearaldagaide seksuála áššiid birra. Ále boagas dahje leat suhtus. Oahpat rivttesániid.

Oahpat mánnái, mii lea heivvolaš. Buot áššiid ii dárbbas iige oaččo čájehit buohkaide. Oahpat dáseárvvu ja utnolašvuoda.

Oahpat, ahte juohkehaččas lea vuogalašvuotta mearridit iežas gorudis! Muitat várálas ollesolbmuin. Fuolat máná dorvolašvuodas. Oahpat, maid mánná sáhtta dahkat unohas dilálašvuodain: daja II, vuolgge eret, muitat áššis oahpes ollesolbmuin.

MO OLLESOLMMOŠ SÁHTTÁ DOARJUT JA OAHPISTIT MÁNÁ?

Vástit máná jearaldagaide. Muitat, mo dikšut sohkaheallorgánáid ja ahte dat leat dehálaččat. Doarjjo iehčanassuoda. Muitat, ahte mánná lea rivtteslágán.

Muitat mánnái, ahte son lea finna nieida dahje gánda, nieidagánda dahje gándanieida. Oahpat, ahte iežas gorut lea finnis ja das oažžu návddašit. Oahpat, ahte olbmot leat earalágánat ja buohkat sáhttet leat suhttasat.

Oahpat mánnái dovdduid ja daid namahusaid. Muitat, ahte sáhtta leat suhtus, muhto bávčagahtit ii oaččo. Biso ieš ráfálažžan. Čielga rájit buktet dorvvu. Roahkasmahte, rápmo ja giitte.

Oahpat vuogalašvuoda. Muitat, ahte mis leat dákkár vierut, earáin sáhttet leat earalágánat vierut. Oahpat dáhpæt ja eahpelihkostuvvat. Leage dorvu ja salla.

Muitat, ahte iežas goruda oažžu guoskkahallat mo háliida, muhto dan gánneha dahkat ráfis ja priváhta birrasis. Oahpat, mo mánná sáhtta suodjalit iežas: juos nuppi olbmo láhtten baldá, daja II, vuolgge eret ja muitat áššis oahpes ollesolbmuin.

Vástit máná jearaldagaide. Mánná šaddá siepmanis eatni čovajjis. Siepman sáhtta mannat čovajái mánggaláhkái. Máná sáhtta oažžu maidáii eará vuogiiguin.

Oahpat burriid dábiid. Muitat, ahte olbmuin leat iešguđetlágán dábit. Oahpat, ahte geange ii oaččo guoskkahallat lobi haga.

Mánás lea riekti leat dorvvus. Oahpat: juos guoskkahas orru váivi, oažžu dadjat ii. Bahás guoskkahas galga muitalit oahpes ollesolbmuin. Atte lobi jearrat ja vástit jearaldagaide.

MO OLLESOLMMOŠ SÁHTTÁ DOARJUT JA OAHPISTIT MÁNÁ?

Muitat, ahte nieiddain lea cinná, gánddain návli. Atte máná leat bohtus ráfis. Oahpat bassat giedáid hivssegis fitnama manjá.

Oahpat, maid osiid oažžu čájehit ja guoskkahallat iežas dahje nuppi gorudis. Doala olu askkis.

Ále jierásmuva, vaikko mánná suhtada. Čájjet, ahte ii oaččo časkit. Daja: "Dál don leat suhtus". Čájjet mo liikot. Atte dorvolaš rájiid.

Oahpat speallannjuolggadusaid: ii oaččo gaikut iige bávčagahtit, nubbí šaddá bahčamiella. Movttiidahte, ále moaitte. Oahpat, ahte olbmot ja bearašat leat iešguđetlágánat.

Dájo ja čájjet ráhkisvuoda. Čájjet dohkkeheami. Muitat, ahte iežas gorut lea finnis ja dan oažžu guoskkahallat.

Muitat, ahte mánná šaddá siepmanis, stuorra čovajjis ja boahá olggos eatni cinnás.

Muitat litnásit priváhtavuodas ja sosiála njuolggadusain. Hivssetráffi addo buohkaide. Oahpat, ahte olbmuin leat iešguđetlágán vierut.

Gudnejahtte máná dáhttu. Mánnárávehagas muitat, ahte dál dutkojuvvu máná cinná dahje návli. Priváhta gorutoasit leat dat, mat leat vuojadanbiktasiid vuolde.

MO OLLESOLMMOŠ SÁHTTÁ DOARJUT JA OAHPISTIT MÁNÁ?

Doala máná salas, njávkkat ja háleš. Muitat gorutosiid namahusaid: bealjjet, cinná, návli. Geahča ovttas mánáin govvgarijjiid olbmuid. Guoskkahala máná litnásit.

Váldde máná askái ja háleš: "Dat lea návli/cinná. Dat lea finnis. Bassat dan dál."

Go mánná suhtada, doala askkis ja ráfot. Oahpat, ahte sáhtta suhtadit, muhto ii oaččo bávčagahtit. Hervvoš, háleš ja njávka máná dávjá.

Muitat mo orru, juos njávka dahje bávčagahtit. Atte máná oahpásmuvvat iešguđetlágán olbmuide.

Čájjet mánnái, ahte du mielas lea suhtas leat suinna. Atte máná guoskkahallat iežas goruda. Oažžu ráhkistit ja návddašit.

Geahča ovttas mánáin govvgarijjiid njuoratmáná šaddamis čovajjis. Sáhtat muitalit, ahte njuoratmáná šaddá siepmanis. Njuoratmáná ruoktu lea eatni čovajjis.

Oahpis máná láddásit ja áššálaččat. Máná ii oaččo bávčagahtit.

Atte máná dutkat, stoahkat, čájehit dovdduid. Fuolat dorvolašvuodas. Fála veahki, go mánná dan dárbbasa.